

بررسی تغییرات خط ساحلی خلیج پزم در نتیجه مهاجرت خورهای پزم و گیتو

محمدی، علی¹؛ نژاد افصلی، کرامت¹؛ شیدنیا، شیده¹

1- سازمان زمین شناسی کشور، مدیریت زمین شناسی دریایی

چکیده

کانالهای جزر و مدی یا خورها در نتیجه پیشروی آب دریا در مسیر رودخانه های منتهی به دریاها تشکیل می گردند. خورها در سواحلی که شرایط هیدروپنماتیک حوضه (جزرو مد متوسط تا قوی، سواحل با شیب نسبتاً ملایم و نیز رودخانه های فصلی که در فصول کمی از سال دارای ورودی آب و رسوب هستند) اجازه تشکیل دلتا را نمی دهد ایجاد می گردند. خلیج پزم با مختصات جغرافیایی $60^{\circ}12'$ تا $60^{\circ}19'$ عرض شمالی $25^{\circ}18'$ تا $25^{\circ}23'$ طول شرقی، در غرب چابهار و در سواحل بلوچستان قرار گرفته است. خلیج پزم دارای دو رودخانه بزرگ به نام های گیتو و پزم است که در محل ورود این رودخانه ها به خلیج پزم خور تشکیل شده است که دریا از طریق این خورها منطقه سوپراتایدال پشت خط ساحلی را در مواقع طوفانی تغذیه می کند.

در این مطالعه تغییرات خطوط ساحلی شمال خلیج پزم بر اساس تصاویر ماهواره لندست TM (سالهای 1999، 2005، 1998، 2005) با قدرت تفکیک بالا مورد بررسی قرار گرفته است. علاوه بر مطالعات دفتری، عملیات صحرایی و نمونه برداری به تعداد 72 نمونه از رسوبات کف بستر توسط گرب هیدروبیوس و 5 نمونه از رسوبات نوار ساحلی جهت انجام آنالیزهای دانه بندی صورت گرفته و نتایج حاصله با داده های ماهواره ای تلفیق داده شده است.

مهاجرت و جابجایی جانبی کانال این خورها در نتیجه پدیده قطع شدگی کانال اصلی رودخانه در مواقع طغیان، بالا آمدن سواحل مکران در نتیجه تکتونیک (سالانه 1 الی 2 سانتی متر) و نیز تغییرات سطح آب دریا، منجر به تغییراتی شدید در خطوط ساحلی همراه با جریانهای دریایی و امواج می گردد.

نظر به اهمیت خورها و تغییرات شدید آنها در فواصل زمانی کوتاه و همچنین اهمیت استراتژیک سواحل چابهار، این تحقیق به این موضوع مهم پرداخته است.

واژه های کلیدی: خلیج پزم، خطوط ساحلی، رودخانه آناسوموسینگ، تصاویر ماهواره ای، رسوب شناسی

مقدمه

خلیج پزم با مختصات جغرافیایی $60^{\circ}12'$ تا $60^{\circ}19'$ عرض شمالی $25^{\circ}18'$ تا $25^{\circ}23'$ طول شرقی در 10 کیلومتری غرب شهرستان کنارک واقع شده است. بیشینه طول این خلیج 12/5 کیلومتر و دارای دهانه ای با عرضی در حدود 9 کیلومتر است. خلیج پزم دارای عمق متوسط 5 الی 6 متر بوده و بیشترین عمق خلیج در محل دهانه خلیج 11 متر می باشد.

آب و هوا

بطور کلی برای پی بردن به اقلیم هر ناحیه ای معمولاً مواردی چون درجه حرارت، رطوبت نسبی، بارش، باد، تبخیر و تعریق مورد بررسی قرار می گیرد که این عوامل خود تحت تاثیر طول و عرض جغرافیایی، ارتفاع از سطح دریا، توزیع خشکی و آب و ناهمواریها می باشد.

درجه حرارت: بیشترین دما در ماههای اردیبهشت و خرداد ماه حدوداً 35 الی 40 و کمترین درجه حرارت در دی و بهمن ماه 8 الی 10 سانتی گراد می باشد. اختلاف درجه حرارت در فصول گرم و سرد سال به 30 درجه نیز می رسد. رطوبت: حداقل رطوبت نسبی اندازه گیری شده در حدود 36 درصد برای دی ماه و بیشترین مقدار آن در حدود 82 درصد برای مرداد ماه می باشد.

بارش: بیشترین مقدار بارش در فصل زمستان و در حدود 110 میلیمتر و کمترین مقدار آن صفر میلیمتر از خرداد ماه تا شهریور ماه می باشد.

تبخیر: تبخیر در منطقه بیشتر از مقدار بارش بوده و حدود 140 میلیمتر در سال است.

با توجه به ویژگیهای بالا آب و هوای منطقه خشک می باشد.

باد: منطقه چابهار بدلیل قرار گرفتن در حاشیه شمالی سیستم های هوای گرمسیری، در معرض وزش بادهای موسمی قرار دارد. جهت وزش بادهای موسمی در فصل تابستان جنوب غرب - شمال شرق و در فصل زمستان برعکس شده و شمال شرق - جنوب غرب می شود.